

BILINGUAL LIST

Adipati, see *Dipati*

Adipattij, see *Dipati*

Appoehami, see *Apuhami*

Apuhami

Singalese titel voor een man van goede huize, 'landjonker'; eretitel voor zoon van hoofdliden.

Eng: Sinhalese title for a man of good family, 'country gentleman'; honorific for sons of headmen.

Badjes, see *Toradjeners*

Badjos, see *Toradjeners*

Balling

Hij, wien het bij vonnis is verboden binnen een bepaald gebied te verblijven, hij die er uit is verbannen.

Eng: Someone who is forbidden by sentencing to reside in a certain locality, someone who has been banned from a place.

Bandiet, ook *Bandijt*

Iemand die verbannen is, die in den ban is gedaan. Thans verouderd.

Waarschijnlijk ontleen aan Italiaans *bandito*, verl. deelw. van *bandire*, dat o.a. beteekend verbannen.

Eng: Someone who has been banned. Presently obsolete. Probably derived from Italian *bandito*, past participle of *bandire*, which means banned.

Banneling

Naast *balling*, gevormd van *bannen* met *-ling*.

Eng: Exile

Bannen

Iemand in den ban doen; thans in eigenlijke opvatting meest vervangen door *verbannen*.

Eng: To banish someone; presently the term *to ban* is usually substituted.

Bappa

Vader, Heer.

Eng.: Father, Mister/Sir (the modern Indonesian spelling is *Bapak*)

Besoigneeren

Arbei, werk; beraadslaag; amptelik behandel, reël; sorg of aandag aan iets wy.

Eng: To labour, to work; to arrange; to devote attention to something.

Caffer, see *Kaffer*

Cannekappel

Inheemse schrijver, boekhouer, administratief amptenaar, ook tolk op Coromandel.

Eng: Native scribe, book-keeper, administrative officer, also a translator on Coromandel.

Cannecappul, see *Cannekappel*

Carrang, see *Karaëeng*

Chinees, geschoren

Een Chinees die onder de Mandsju-heersers stond en ten teken daarvan zijn hoofdhaar met uitzondering van de staart had afgeschoren.

Eng: A Chinaman who was ruled by the Manchus and as a symbol of this, shaved his head, excepting for a queue.

Chitty, also *Chittij*

In Achter-Indië de naam voor leden van de handelskaste; persoon behorend tot een groep lieden die zich met de geldhandel bezighielden, dus een kassier, een bankier; het scheen, dat zij tot verschillende kasten konden behoren, maar wel gelijke leefregels volgden; handelskaste van Indiase origine, op Ceylon aangeduid als Colom chetties. In de achttiende eeuw werden er hindu, katholieke en protestantse chetties aangetroffen [ook: chettair, chetty, sitti]

Eng: The name in Further India for members of the merchant caste; a person belonging to a group of people in the banking business, thus a cashier, a banker; it appears that they could belong to different castes, but would follow the same regimen; merchant castes of Indian origin in Ceylon were known as Colom chetties. In the eighteenth century there were Hindu, Catholic and Protestant chitties [also: chettair, chetty, sitti]

Christen, inlands, see *Mardijker*

Dain, see *Karaëng*

Daëng, see *Karaëng*

Demang

Titel van zekere, meestal territoriale hoofden (Djambi); districtshoofd, regent [ook: dmang].

Eng: Title of certain, mostly territorial chieftains (Djambi); district chief, ruler [also dmang].

Demung, see *Demang*

Diepa, see *Dipati*

Dipati

Regent van de eerste rang (op Java) [ook: adipati, depattij]

Eng: Ruler of the first order (on Java) [also: adipati, depattij]

Djaksa

Inheems vervolgingsambtenaar, destijds ook rechter in kleine zaken.

Indonesische officier van justitie, tevens met zekere rechterlijke functies bekleed in de hier bedoelde tijd [ook: jaxa].

Eng: Native prosecuting officer, at the time also a judge in petty lawsuits.

Indonesian officer of justice, at the same time invested with certain judicial functions [also: jaxa].

Gentief

De naam waarmee in de Compagniestijd in Voor-Indië een hindu werd aangeduid (meervoud gentieven). Aanvankelijk werden er de Telugu sprekende hindus mee bedoeld. Portugees gentio = heiden. De mohammedanen waren moren. [ook: jentief, hentivo, sentief].

Eng: The name by which a Hindu in Hither India was known in the time of the Company. Initially this pertained to the Telugu-speaking Hindus. Portuguese gentio = heathen. The Mohammedans were Moors. [also: jentief, hentivo, sentief].

Goeroe, see *Guru*

Guru

Leraar, hoof van die Sikh-sekte.

Eng: Teacher [priest], head of the Sikh sect.

Hadje

Mekkaganger; hoof van een mystieke broederschap in de islam.

Eng: Title given to one who has made the greater pilgrimage to Mecca; head of a mystic brotherhood in Islam.

Imam

De voorganger bij de salat (de rituele godsdiensttoefening die de islam vijf keer daags voorschrijft). Bij uitbreiding kreeg het woord de betekenis van leider van de moslimgemeenschap.

Eng: The officiating priest of a Moslem mosque at the salat (the ritual devotions five times a day that Islam demands). By extension the word takes on the meaning of leader of the Moslem community.

¹**Iman**, see *Imam*

(Although *Imam* is the correct word in the context, only *Iman* was used in the documents.)

²**Iman**

Geloof

Eng. Faith.

Jaxa, see *Djaksa*

Jentivo, see *Gentief*

Kaffer

De populaire naam voor de 'dieffleyders' (dienaars van den fiscaal, belast met het aanhouden en ter terechtstelling voeren van dieven en andere misdadigers of overtreders), zoals men in Holland sprak van de 'rakkers' van de schout; koddebeier. Het waren meest gespierde negers uit Angola of Mozambique. De naam kaffer betekent heiden, vgl. Arabisch *kafir* = ongelovige, niet-Mohammedaan.

Eng: The popular name for the 'thieftakers' (servants of the fiscal, charged with the detention and execution of thieves and other criminals or transgressors).

They were mostly muscular negroes from Angola or Mozambique. The term kaffer means heathen, comp. Arabic *kafir* = unbeliever, non-Mohammedan.

Karaëng

Makassarse titel, uitsluitend gevoerd door afstammelingen van vorsten en regentenfamilies, scherp afgescheiden van de mindere hoofden, de daëngs. [ook: carran, crain].

Eng: Macassarese title used only by descendants of princes and ruling families, sharply divided from the lesser chieftains, the daëngs [also: carran, crain].

Ketjil

Titel die personen van vorstelijken bloede voeren. Ternataans [ook: chil].

Eng: Title of persons of royal blood. Ternatan [also: chil].

Kipatih

Titel van een dorpshef, in status min of meer gelijk aan een radja [ook: quipattij]

Eng: Title of a village chief, more or less equal in status to a rajah [also: quipattij]

Koning, Jonge

Letterlijke vertaling van het Maleise radja muda, dat vaak als kroonprins wordt weergegeven. Het woord muda betekent jong, maar ook in tegenstelling tot tua, oud, een iets lager zijn in rang; het heeft dus niet altijd betrekking op de leeftijd, maar soms op de status, waarom men hier beter kan vertalen: onderkoning [ook radja muda].

Eng: Literal translation from the Malay *radja muda*, which is often translated as crown prince. The word *muda* means young, but it also, as opposed to *tua*, old, refers to someone of a rather lower order; it therefore does not always refer to age, but sometimes to status, which is why a better translation would be: viceroy [also *radja muda*]

Korale

District of gewest op Ceylon; tot de bekendste kaneelgebieden van de Compagnie behorenden 'de vier korlas' en 'de zeven corlas'. Singalees. [ook: *corla*, *corle*]

Eng: District or region of Ceylon 'the four korlas' and 'the seven corlas' are part of the Company's best known cinnamon areas. Singhalese [also: *corla*, *corle*]

Laskaar

Inheemse soldaat in Voor-Indië, later ook werkman en koelie; thans hoofdzakelijk inheemse matrozen. Het grondwoord is het Perzische *lashkar* = leger of kamp; vandaar *lashkari* = die tot het leger behoort. Oorspronkelijk waren dat Gudjaratters, doch al spoedig is deze naam ook gebruikt voor 'swarte Ceilonse soldaten'. Ook christen soldaat. [ook: *lascorijn*].

Eng: Native soldier in Hither India, later also workman and coolie; presently mainly native sailors. The root word is the Persian *lashkar* = army or encampment; from whence *lashkari* – those who belong to the army. Originally they were Gudjarati but soon the name was also used for 'black Ceylonese soldiers'. Also Christian soldiers. [also: *lascorijn*].

Logeeren

Iemand tydelik huisves, herberg, onderdak gee; tydelik onderdak vind, gehuisves wees, verblyf hou, ingekwartier wees.

Eng: To lodge someone temporarily; to give temporary lodging; to live temporarily in a place; to dwell for a time, to be quartered.

Manko, see *Namburi*

Possibly shortened from *Manakolam (Namburi)*

Mantri

Een hoge dienaar van de vorst, rijksbestuurder. Sanskriet *mantrin* = raadheer of minister. Mantri heeft op Java ongeveer de betekenis van ambtenaar [ook *mentry*].

Eng: A high servant of the monarch, administrator. Sanscrit *mantrin* = counsellor or minister. In Java Mantri has more or less the meaning of official [also *mentry*].

Mardijker

Oorspronkelijk vrije inlander, wonend buiten zijn eigen stamland; ook vrijgelaten slaaf en zijn afstammelingen. Daar voor vrijlating allereerst de christenslaven in aanmerking moesten komen, wordt mardijker herhaaldelijk gebruik in de

betekenis: inlands christen. Maleis *merdika* = vrij. Ook in de stad wonende vrije Aziaat van niet-Ambonese afkomst.

Eng: Originally free native, living outside of his own country of origin; also freed slave and his descendants. Because Christian slaves had to be the first to be considered for manumission, 'mardijker' was repeatedly used in the sense of: native Christian. Malay *merdika* = free. Also free Asians of non Amboynan descent living in the city.

Modliar, see *Mudaliyar*

Mohandiram

Officier bij de laskaren. In Kandy een functionaris belast met het oproepen van de bevolking voor koninklijke diensten; tevens eretitel. In Nederlands gebied officier over twee ranchchu (compagnieën) laskaren.

Eng: A lascar officer. In Kandy a functionary charged with mustering the populace for royal service; also an honorary title. Under Dutch rule an officer over two ranchchu (companies) of lascars.

Moor

Naam waarmee in Voor-Indië een mohammedaan werd aangeduid. Werd in de oudere generale missiven moor voor moslim in het algemeen gebruikt, geleidelijk kreeg het de zin van (moslimse) onderdaan van de groot-mogol van Ceylon.

Eng: In Hither India the term denoting a Mohammedan. Moor was generally used for Moslem in the older general missives, and gradually acquired the meaning of a Moslem subject of the great mogul of Ceylon.

Mudaliyar

Ambtstitel van een inheems hoofd van een provincie of district, 'groot-gouverneur'. Singalees. Bij de Singalezen een militaire rang; de Compagnie verstond er een 'groot-gouverneur' onder [ook: modeljaar, modliaar].

Eng: Official title of a native chief of a province or district, 'great governor'. Singhalese. Among the Singhalese a military rank; the Company understood it to mean a 'great governor' [also: modeljaar, modliaar].

Naik

Veel gebruikte titel voor gouverneur; oorspronkelijk was het legeraanvoerder. De titel werd steeds achter de eigennaam geplaatst (vgl. Basnaïke, Rengappanayk)

Eng: Widely used title for governor; originally it meant military commander. The title is placed after the proper name (comp: Basnaïke, Rengappanayk)

Namburi

Titel van de vier, later drie landheren uit de kaste der brahmanen, wier gebied tussen Cochin en het land van de zamorin lag.

Ainecutty nambuthiri was de zuidelijkste en stond onder Cochin.

Punatur nambuthiri was de noordelijkste en stond onder de zamorin.

Manakolam nambuthiri was de middelste, de minst machtige en stond onder de beide vorsten [ook nambeddi].

Eng: Title of the four, later three, landowners of the Brahmin caste whose land lay between Cochin and the land of the Zamorin. Ainecutty nabuthiri was the southernmost and was under the jurisdiction of Cochin. Punatur nambuthiri was the most northernmost and was under the jurisdiction of the zamorin. Manakolam Nambthiri was the middle-most, the least powerful and was ruled by both regents [also nambeddi].

Negorij

Nederzetting, dorp, dorpsgemeenschap. Maleis negeri [ook negeri, negrij].

Eng: Settlement, village, township. Malay negeri [also negeri, negrij].

Ombol, see *Umbul*

Orangkaja

Titel voor dorps- of landschapshoofd. Maleis, letterlijk: rijk mens; rijk man; titel voor een dorpsheer, in status lager dan radja of patih [ook: orancayo, oremcay].

Eng: Title of a village or district chief. Malay, literally: rich person, rich man; title of the head of a village, lower in status than rajah or patih [also: orancayo, oremcay].

Orrangkij, see *Orangkaja*

Padua, see *Parrua*

Panakawan

Page, huis- of lijfbediende. Javaans.

Eng: Page, domestic or body servant. Javanese.

Pandit

Brahmanen-titel.

Eng: Brahmin title.

Pangerang, see *Pangeran*

Pangeran

Adellijke titel op Java, ook hier en daar in Maleise landen overgenomen, als regel slechts gedragen door zoonz of broeders van regerende vorsten, en dan ook meest vertaald als prins.

Eng: Title of nobility in Java, also adopted here and there in Malay countries, as a rule only held by sons or brothers of ruling monarchs and then mostly translated as prince.

Pappa, see *Bappa*

Parnekan, see *Peranakan*

Parrua

Christen-inlanders, langs de kust van Madurai wonend. Zij hielden zich vrijwel uitsluitend met de parelvisserij bezig ("parruas zijn St. Thomas-Christenen") [ook: parava's, parawa's]

Eng: Christian natives living on the coast of Madurai. They were almost exclusively pearl fishers ("parruas are St. Thomas Christians") [also: paravas, parawas].

Pasja

Turkse en Arabisch
Turkish and Arabic

Patih

Titel voor Maleise en Javaanse hoofden, oorspronkelijk heer. In het Ambonse komen ambtstitels voor die aan Javaanse doen denken, maar niet dezelfde betekenis hebben. Daar is pathi 'het hoofd'. In het Ambonse een der titels voor dorpshoofden. In het algemeen de rechterhand van het hoofd van een regentschap (Cheribon). Titel voor een dorpshoofd, qua status tussen radja en orangkaja [ook: paetie, pate, patty].

Eng: Title of Malyan and Javanese chiefs, originally lord. In Amboyna official titles are reminiscent of the Javanese, but do not have the same meaning. There pathi is 'the chief'. In Amboynan one of the titles for village chiefs. In general the right hand of the chief of a regency (Cheribon). Title for the chieftain of a village, in status between a rajah and orankaya [also: paetie, pate, patty].

Peranakan

Iemand die in het land is geboren van een inheemse moeder en een uitheemse vader (gewoonlijk een Chinees) [ook: parnakkan, pranakan].

Eng: Someone born in the country of a native mother and a foreign father (usually a Chinese) [also: parnakkan, pranakan].

Poort

Doorgang voor mensen, dieren en voertuigen. Groote doorgang in een muur of andere omheining, al of niet met deuren of hekken afsluitbaar, aan den bovenkant gewoonlijk boogvormig, doch soms ook met rechte hoeken. Poorten heetten soms naar een andere stad of streek, in Nederland veelal naar die stad of streek in de buurt, in wier richting de poort lag. Voorbeeld: Het vroegtijdig sluyten der Utrechtse poort (te Batavia).

Eng: Portal; gate; gateway for people, animals and vehicles. Large gateway in a wall or other enclosure, with or without gates, the top usually arched, but sometimes rectangular. City gates are sometimes named after a city or region, in Holland mostly after the city or region in which direction it lies. E.g. the early closure of the Utrecht Gate (in Batavia).

Punggawa

Algemene term voor hoofd, vaak een districtshoofd (Boni) [ook pangawa].

Eng: General term for chief, often chief of a district (Boni) [also pangawa].

Priester

Benaming in die VOC-bronne vir 'n Katolieke of heidenspriester. Ook gebruik vir hadji of moskeepersoneel.

Eng: Term in the VOC references for a Catholic or pagan priest. Also used for hadji or the staff of a mosque.

Radeen, see *Raden*

Raden

Inheemse titel op Java; lid van het vorstelijk geslacht van mindere rang dan een pangeran [ook: radeen, radin].

Eng: Native title on Java; member of the nobility of a lower rank than a pangeran [also: radeen, radin].

Radin, see *Raden*

Radja

Titel van een in status hoog dorpshoofd. Koning. [ook: raedja, ragia, ragie].

Eng: Title of a village chief of high status. King. [also: raedja, ragia, ragie].

Radja Muda, see *Koning, Jonge*

Radjemage, see *Radja Muda*

Ratubagus

In Bantam de titel van een zoon van een sultan bij een bijvrouw van lage rang.

Eng: In Bantam the title of the son of a sultan by a concubine of low rank.

Rala, Rale

Singalese eretitel voor een man van hoge geboorte.

Eng: Singhalese honorific for a man of high birth.

Rani, Ranij

De oudste vrouw in 'n taravad, en daarom hoofd ervan.

Eng: the oldest woman in a taravad, and therefore its head.

Ratu

Titel van de hoofdvrouw van de susuhunan.

Eng: Title of the chief wife of the emperor.

Regent

Tijdens het bewind der VOC m.b.t. functionarissen van uiteenloopende rang. Als titel van een dorpshoofd. Buiten Java ook na den tijd der VOC.

Eng: Used during the rule of the VOC in connection with functionaries of varying rank. As title of a village chief. Also beyond Java after the time of the VOC.

Resolveren

Besluiten

Eng: To resolve

Schepen

Zeker voormalig overheidspersoon, oorspronkelijk een uit de bevolking van het rechtsgebied gekozen lid van een college dat in eersten aanleg rechtsprak, vervolgens als lid der stedelijke overheid ook met wetgeving en bestuursfuncties belast.

Eng: An erstwhile person in authority, originally one elected from an electoral college in the area of jurisdiction, who in the first instance is charged with juridical sentencing, as well as legislation and management functions.

Sengadij

Oorspronkelijk stamhoofd, thans titel voor districtshoofd. Ternataans. Titel van een dorps­hoofd van ongeveer hetzelfde niveau als een radja [ook: sengage, singasij, senghadie, zinghadja]

Eng: Originally tribal chief, presently title of a district chief. Ternaten. Title of a village chief more or less on the same level as a rajah [also sengage, singasij, senghadie, zinghadja].

Soera, see *Suruhan*

Soesoehoenang, see *Susuhunan*

Suba

Gewest of provincie. Het hoofd van zo'n gebied, de gouverneur of onderkoning, heette subadar, maar werd in 's Compagnies papieren meest kortweg suba genoemd.

Eng: Region or province. The chief of such a region, the governor or viceroy, is called subadar, but in the Company's correspondence this is mostly shortened to suba.

Subadar, see *Suba*

Sultan

In Perzië heeft sultan de betekenis van gouverneur van de tweede rang.

Eng: In Persia sultan means governor of the second rank.

Suruhan

Overbrenger van bevelen, van berichten van een vorst. Maleis *suruh* = bevelen.

Eng: Conveyor of orders, of communications of a ruler. Malay *suruh* = orders.

Susuhunan

Keiser

Eng: Emperor

Sutawangsa

De naam (mogelijk titel) waaronder de kapitein der Oost-Javanen te Batavia gedurende een groot deel van de achttiende eeuw bekend stond.

Eng: The name (perhaps title) by which the captain of the East Javanese in Batavia was known for the better part of the eighteenth century.

Tamblinjeroe

Trommelslager, lid der Beravakaste.

Eng: Drummer, member of the Berava caste.

Tampuran

Prins [ook: tambiran].

Eng: Prince [also: tambiran].

Tappo, see *Toupa*

Taravad

De leef- en bezitsgemeenschap van de nairas, bestaande uit een vrouw, haar broers, jongere zusters, neven en nichten en verdere nakomelingen in de vrouwelijke lijn, in één complex van huizen samenwonend.

Eng: The communal living and ownership of the nairas, consisting of a woman, her brothers, younger sisters, cousins and other descendants of the female line, living together in one complex of houses.

Thomas-Christenen

Naam voor de volgelingen van de Syrische kerk in India. Schismatische christenen onder Syrisch patriarchaat [zie ook: parrua's].

Eng: Name of the followers of the Syrian church in India.

Schismatic Christians under the Syrian Patriarchate. [see also: parruas].

Toepas

Vrije christen-inlander op Malabar, Coromandel en Ceylon, veelal vrijgelaten slaven, te vergelijken met de mardijker in de Archipel. Mogelijk zullen er afstammelingen van halfbloeds onder geweest zijn, maar dan toch van overwegend inheems bloed. Praktisch waren het inlanders. In Cochin erkende de VOC hen als burgers. Zie dienden als soldaten, als leveranciers van materialen, als ambachtslieden en als arbeiders [ook: topas].

Eng: Free Christian natives of Malabar, Coromandel and Ceylon, mostly freed slaves, to be compared with the 'mardijker' in the Archipelago. There may have been descendants of half-castes among them, but of predominantly native blood. For all practical purposes they were natives. In Cochin the VOC recognised them

as burghers. They served as soldiers, purveyors of materials, artisans and labourers [also: topas].

Tomagong, see *Tummenggung*

Toradjeners

Nomaden die met hun gezinnen op zee leven langs haast alle kusten van het oosten van de Indische Archipel. Gewoonlijk *Badjo* of *Badjo-laut* genoemd; Makassar *To-ridjene*. Een voornamelijk op zee levend en door de gehele Archipel rondtrekkend volk [ook: badjes, badjos, orang laut].

Eng: Nomads who lived with their families on the sea along almost all coasts of the east of the Indian Archipelago. Usually called *Badjo* or *Badjo-laut*; Macassar *To-ridjene*. A nomadic race who lived mainly on the sea and moved around the entire Archipelago [also: badjes, badjos, orang laut].

Toupa, see *Toepas*

Tummenggung

Adellijke titel, thans vrijwel uitsluitend door regenten gevoerd. Javaans. Titel van een aanzienlijk hoofd [ook: tommagon].

Eng: Title of nobility presently used wellnigh exclusively by regents. Javanese. Title of an eminent chief [also: tommago].

Umbul

Oude Sundanese titel, hoofd van een zogenaamde tjutak, een onderdeel van een regentschap. Later gebruikte met de term wedana [ook: ombol].

Eng: Ancient Sundanese title, chief of a so-called tjutak, a subdivision of a regency. Later used with the term wedana [also: ombol].

Vidane

Ambtenaar op Ceylon, belast met het toezicht op de bewerking der dorpsvelden namens de soeverein. Hoofd op Ceylon, belast met het toezicht op de dorpszaken. Een toezicht houdend hoof; bij het zijn verschillende rangen te onderscheiden.

Eng: Official on Ceylon, charged with overseeing the cultivation of village commonages on behalf of the sovereign. Chief on Ceylon, charged with overseeing village affairs. A supervising head; distinguished by different ranks.

Wedana

Districtshoofd (vgl. *vidane*) [ook umbul].

Eng: District chief (comp: *vidane*) [also umbul]